

Handboek - POLRAD

De kracht van lokale rolmodellen

Beschrijving van aanpak en resultaten van activiteiten met getrainde burgers ter preventie van polarisatie en radicalisering.

POWER
of
Local **ROLE**
MODELS

Reference number project POLRAD: HOME/2012/ISEC/AG/RAD/4000003805

© December 2014, CMO Groningen, Barkema & De Haan, MJD Groningen, Overstag, VWNN, polrad@cmogroningen.nl

VOORWOORD

Mijn naam is Sade Braun da Silva, ik ben 23 jaar en studeer Sociaal Pedagogische Hulpverlening in Leeuwarden. In het eerste jaar van deze opleiding moet je vrijwilligerswerk doen, en door mijn achtergrond heb ik ervoor gekozen om dit te doen bij **VluchtelingenWerk Noord-Nederland** (VWNN).

In het jaar 2000 ben ik namelijk samen met mijn moeder en zus vanuit Angola gevlucht naar Nederland, op zoek naar veiligheid. Zowel van de reis naar Nederland als het wonen in verschillende opvangcentra en asielzoekerscentra heb ik veel geleerd over mijzelf, maar ook over verschillende mensen en hun culturen. Dit was een verrijkende periode voor mij. Als ervaringsdeskundige wil ik daarom graag mijn verhaal doen om anderen te helpen.

Als vrijwilliger ben ik aan de slag gegaan met de activiteiten de **Mensenbieb** en **Meet2Know** in het project **POLRAD**. Ik mocht als rolmodel mijn verhaal vertellen aan anderen. Dit vond ik vanaf het begin leuk en interessant om te doen.

Het vluchten uit mijn geboorteland heeft een enorme impact op mij gehad. Het deelnemen aan deze activiteiten heeft mij daarom geholpen mezelf te ontwikkelen. Door als rolmodel mijn verhaal te vertellen, heb ik geprobeerd mensen te inspireren, informeren en bewust te maken van hun eigen vooroordelen. Er ontstaat een mooie ontmoeting tussen verschillende culturen, en daarmee is de eerste stap tot meer onderling begrip gezet.

Inmiddels ben ik tweedejaars student en loop ik sinds september 2014 stage bij VWNN. Ik mag nu zowel mijn verhaal vertellen, als groepen begeleiden, plannings maken en projecten coördineren. Het zijn van een rolmodel voor het project POLRAD is goed geweest voor mijn persoonlijke groei, en ik heb daarbij ook nog eens geholpen in het preventief tegengaan van polarisatie en radicalisering. Ik ben blij dat ik dit heb kunnen doen.

Sade Braun da Silva

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3	3	POLRAD-ROLMODELLEN AAN DE SLAG	29
Sade Braun da Silva: rolmodel			3.1 Jongerenwerk Barkema & de Haan	29
1 INLEIDING	6		3.1.1 Ervaringen en bevindingen rolmodellen in ExpressTV	29
1.1 Project POLRAD	6		3.1.2 Evaluatie inzet rolmodellen in ExpressTV	30
1.2 Handboek	7		3.2 MJD Groningen	33
1.3 Deelnemende organisaties	9		3.2.1 Ervaringen en bevindingen rolmodellen in het Activeringspro- ject Groningse Somaliërs	33
2 WERKWIJZE VAN POLRAD	13		3.2.2 Evaluatie inzet rolmodellen in het Activeringsproject Groningse Somaliërs	33
2.1 Het POLRAD-rolmodel	13		3.3 VluchtelingenWerk Noord-Nederland	34
2.2 Startconferentie	16		3.3.1 Ervaringen en bevindingen inzet rolmodellen in de Mensenbieb	34
2.3 Ontwikkeling training POLRAD-rolmodellen	17		3.3.2 Ervaringen en bevindingen rolmodellen in Meet2Know	36
2.4 Werven en trainen van de rolmodellen	18		3.3.3 Evaluatie inzet rolmodellen in Meet2Know en de Mensenbieb	37
2.4.1 Jongerenwerk Barkema & De Haan	18		3.4 Overstag Uitvoering	42
2.4.2 MJD Groningen	20		3.4.1 Inzet en bevindingen rolmodellen in de training van Overstag Uitvoering	42
2.4.3 VluchtelingenWerk Noord-Nederland	21		3.4.2 Evaluatie van de inzet van rolmodellen bij de training	43
2.4.4 Overstag Uitvoering	22		SLOTBESCHOUWING	45
2.5 Deskundigheidsbevordering voor professionals	24		COLOFON	47
2.6 Buitenlands werkbezoek	27			
2.7 Eindconferentie	28			

1 INLEIDING

1.1 Project POLRAD

Project POLRAD: De kracht van lokale rolmodellen liep van april 2013 tot en met december 2014, en is een samenwerking tussen **CMO Groningen, MJD Groningen, Vluchtelingen-Werk Noord-Nederland, Jongerenwerk Barkema & De Haan** en **Overstag Uitvoering**, met als doel om POLarisatie en RADicalisering te voorkomen. Deze vijf organisaties hebben ieder hun eigen expertise en ervaring op het gebied van preventie van polarisatie en radicalisering.

Het uitgangspunt van POLRAD is dat voor het ontwikkelen van wederzijds begrip onderlinge communicatie tussen verschillende groepen nodig is. Wederzijds contact is niet vanzelfsprekend. Door mensen in te zetten uit de lokale samenleving zelf, kan hier op effectieve wijze op worden ingespeeld. Burgers zijn immers zelf de beste ervaringsdeskundigen.

POLARISATIE EN RADICALISERING

Polarisatie betekent dat de tegenstellingen tussen groepen in de samenleving verscherpen, wat kan resulteren in onderlinge spanningen. Radicalisering houdt het proces in van toenemende bereidheid om diep ingrijpende veranderingen in de samenleving na te streven, te ondersteunen of anderen daartoe aan te zetten. Radicalisering volgt niet automatisch op polarisatie; er is maar een relatief kleine groep die uiteindelijk radicaliseert. Maar wanneer het wel gebeurt, kan dit een groot gevaar opleveren voor de democratische rechtsorde.

Dit is dan ook de manier van werken van de samenwerkende POLRAD-organisaties: het inzetten van lokale rolmodellen om polarisatie en radicalisering onder burgers tegen te gaan. Het doel van dit project is om de dialoog tussen burgers op gang te brengen door middel van het organiseren van preventieve activiteiten.

Voor het POLRAD-project zijn lokale rolmodellen uit verschillende bevolkingsgroepen ingezet om een positief voorbeeld te zijn en een actieve bijdrage te leveren aan het voorkomen van polarisatie en radicalisering. De kracht van dit project is dat de rolmodellen 'van onderaf' worden geworven, getraind, ingezet en gecoacht. De projectpartners geloven dat dankzij de medewerking van lokale rolmodellen de preventieve boodschap beter overkomt op een breder publiek. Het positieve voorbeeld komt vanuit de samenleving zelf, en wordt niet van bovenaf opgelegd. De kracht ligt tevens in de samenwerking tussen professionals en burgers.

1.2 Handboek

In dit handboek zijn de aanpak en de resultaten, meerwaarde en tips van het werken met rolmodellen in de preventieve aanpak van polarisatie en radicalisering beschreven. Daar-

POSITIEVE POLARISATIE

Polarisatie is niet altijd negatief. Het hebben van tegengestelde standpunten hoort bij een open democratie. Het geeft stem aan belangen, emoties en helpt bij de vorming van groepen. Groepen bieden individuen een platform om een identiteit te ontwikkelen. Pas wanneer hierin wordt doorgeslagen, is polarisatie bedreigend.

naast wordt verwezen naar de in het project ontwikkelde handleidingen voor trainingen en educatieve materialen. Deze zijn terug te vinden op de website www.polrad.nl. De inhoud van het handboek is interessant voor professionals, zoals beleidsmedewerkers en mensen uit het werkveld, en vrijwilligers die samen met lokale burgers polarisatie en radicalisering in de eigen omgeving willen voorkomen.

De beschrijving van de activiteiten en de resultaten bieden een leidraad voor nieuwe projecten. Door het verschil in expertise en in doelgroep van de vijf deelnemende partners aan dit project is de aanpak zoals beschreven in dit handboek toepasbaar op veel verschillende bevolkingsgroepen, ook in andere landen dan Nederland. Voor meer informatie per projectactiviteit kunnen geïnteresseerden contact openen met de desbetreffende organisatie. De contactgegevens staan verderop in dit hoofdstuk.

VIER FASES VAN POLARISATIE

Polarisatie verloopt in fases. Onderzoek onder sterk gepolariseerde groepen, zoals rechts-extremistische en extreem-islamitische jongeren, laat die fasering zien. De eerste fase is het gebrek aan contact en onwetendheid over andere bevolkingsgroepen. Men leeft langs elkaar heen. De tweede fase bestaat uit afkeurende opmerkingen over andere bevolkingsgroepen. Er vindt een versterking plaats van het wij/zij-gevoel. Discriminatie en racisme neemt toe. Tijdens de derde fase vonden er incidenten en openlijke conflicten plaats. Tenslotte, in de vierde fase, escaleert de situatie. Incidenten worden structureel; daderschap en slachtofferschap gaan heen en weer.

Bron: Moors, H., L. Baloch, J. Donselaar, B. v/d Graaf (2009) [Polarisatie en radicalisering in Nederland. Een verkenning van de stand van zaken in 2009](#), Tilburg, IVA beleidsonderzoek

1.3 Deelnemende organisaties

CMO Groningen onderzoekt, vernieuwt en verbetert de maatschappelijke sector. In Groningen, maar ook buiten de provincie- en landsgrenzen. De adviseurs en onderzoekers van CMO Groningen kennen het werkveld: lokaal en provinciaal. Als een spin in het web kunnen zij dwarsverbanden leggen en samenwerkingspartners met elkaar verbinden. Zo werkt CMO Groningen altijd op maat aan een effectieve aanpak en een uitkomst die voor iedereen de beste is. CMO Groningen is de projectcoördinator van Project POLRAD.

Website: www.cmogroningen.nl

E-mail: info@cmogroningen.nl

MJD Groningen is een brede maatschappelijke welzijnsorganisatie in de stad Groningen, die wijkgericht iedereen stimuleert om mee te doen in de maatschappij. MJD Groningen gelooft in de eigen kracht en talenten van mensen en moedigt hen aan die te gebruiken voor zichzelf en hun omgeving. Bij POLRAD richt MJD Groningen zich op het werven van rolmodellen binnen de Somalische gemeenschap in de stad Groningen, maar ook daarbuiten.

Website: www.mjd.nl

E-mail: info@mjd.nl

VluchtelingenWerk Noord-Nederland (VWNN) komt op voor de belangen van asielzoekers en vluchtelingen en is actief in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. VWNN begeleidt en adviseert asielzoekers en vluchtelingen vanaf het moment van aankomst tot toekomst. Bij POLRAD richt VWNN zich vanuit haar expertise op het inzetten van vluchtelingen als rolmodel. Deze rolmodellen worden ingezet bij de activiteiten Meet2Know en de Mensenbieb. Bij Meet2Know gaan leerlingen van voortgezet onderwijs en mbo samen met vluchtelingen excursies voorbereiden en uitvoeren. De Mensenbieb is een laagdrempelige activiteit waarbij het brede publiek in gesprek gaat met vluchtelingen. Daarnaast doet VWNN een onderzoek naar de effecten van het inzetten van rolmodellen.

Website: www.vluchtelingenwerk.nl/noordnederland

E-mail: info@vwnn.nl

Jongerenwerk Barkema & De Haan is een gespecialiseerd bedrijf uit het noorden van de provincie Groningen. Vanuit een heldere visie biedt het maatwerk op het gebied van jongerenwerk. Jongerenwerk Barkema & De Haan werkt samen met gemeenten, instellingen en bovenal met de jongeren. Natuurlijk is geen opdracht gelijk aan een andere. Met deze visie als uitgangspunt, waarbij jongeren en hun omgeving centraal staan, biedt Jongerenwerk Barkema & De Haan voor elke klus een resultaatgerichte oplossing. In het werken met jongeren wordt vaak gebruik gemaakt van rolmodellen. Jongeren die kunnen communiceren namens hun (doel)groep, jongeren die weten wat er leeft in hun omgeving en jongeren die hun plek

grotendeels hebben gevonden in de maatschappij zijn goede rolmodellen. Zij vervullen een sleutelpositie in de samenleving en in het werk van Jongerenwerk Barkema & De Haan. Rolmodellen zijn van essentieel belang.

Website: www.jongerenwerk.com

E-mail: info@jongerenwerk.com

Overstag Uitvoering is een bedrijf dat intensieve ondersteuning biedt aan jongeren met een meervoudige problematiek. Door een zo nodig onorthodoxe aanpak jongeren in staat te stellen grip op hun leven te (her)krijgen en zelf het heft in handen te nemen en zo zichzelf en de maatschappij niet meer in de weg te staan. Het uitgangspunt hierbij: Overstag Uitvoering speelt in op ontwikkelingen en biedt vernieuwende oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Waar en wanneer nodig wordt de samenwerking gezocht met andere organisaties op het gebied van kennis, expertise en hulpverlening. Overstag heeft zich voor het Project POLRAD gericht op het trainen van professionals met de hulp van getrainde jongeren met een extreemrechts verleden.

Website: www.overstaguitvoering.nl

E-mail: info@overstaguitvoering.nl

2 WERKWIJZE VAN POLRAD

2.1 Het POLRAD-rolmodel

De POLRAD projectpartners zetten rolmodellen in bij hun activiteiten. Er zijn veel verschillende manieren om een rolmodel te beschrijven. Een POLRAD rolmodel voldoet bij voorkeur aan veertien kenmerken en eigenschappen:

HET ROLMODEL...

- wil een actieve bijdrage leveren aan het voorkomen van polarisatie en radicalisering in de Nederlandse samenleving;
- heeft een positieve ontwikkeling doorgemaakt in zijn/haar situatie en wil dit uitdragen aan anderen;
- is (pro)actief binnen zijn/haar eigen groep of gemeenschap;
- is een krachtig persoon met een goed verhaal;
- kan anderen inspireren om ook positieve stappen te zetten in hun leven om hun huidige situatie te verbeteren;
- kan persoonlijke ontwikkelingen en maatschappelijke vooruitgang bevorderen;
- wil zijn/haar eigen verhaal vertellen om een goed voorbeeld te laten zien;
- kan en durft te spreken in het openbaar;
- kan goed samenwerken en organiseren;
- kan goed omgaan met kritiek en vooroordelen;
- heeft algemene kennis van de Nederlandse samenleving;
- houdt zich aan afspraken en planningen;
- wil tijd vrijmaken om mee te helpen activiteiten uit te voeren in het kader van het POLRAD-project;
- is getraind op bovenstaande criteria door de POLRAD-projectpartners om aan deze eisen en kenmerken te kunnen voldoen om zijn/haar rol effectiever vorm te geven.

Bij deze algemene kenmerken en eigenschappen komen er per POLRAD-projectpartner nog een aantal eisen bij die bij de specifieke doelgroep van de organisatie passen:

MJD GRONINGEN	VWNN	BARKEMA & DE HAAN	OVERSTAG
<ul style="list-style-type: none"> ● Is afkomstig uit de Somalische gemeenschap ● Kan als mentor, coach, inspirator fungeren ● Kan moeiteloos schakelen tussen de verschillende rollen en identiteiten ● Kan zich met trots identificeren als lid van een etnische minderheids-gemeenschap en wordt door de gemeenschap ook als volwaardige lid van de gemeenschap gezien ● Kan zowel vluchteling als migrant uit de eerste en tweede generatie zijn ● Beheerst zowel de Somalische als de Nederlandse taal zeer goed ● Wil bewust een bijdrage leveren aan een positieve beeldvorming over vluchtelingen en migranten ● Is nieuwsgierig naar Nederlanders en de Nederlandse cultuur ● Wil zijn of haar verhaal vertellen om een ander beeld te laten zien 	<ul style="list-style-type: none"> ● Beheerst voldoende de Nederlandse taal ● Kan zowel vluchteling zijn als migrant uit de eerste of tweede generatie ● Is nieuwsgierig naar de Nederlanders en hun cultuur ● Er wordt gezocht naar een goede balans in de rolmodellen op basis van m/v-verdeling, verschillende leeftijden en regio's van afkomst ● Wil bewust een bijdrage leveren aan een positieve beeldvorming over vluchtelingen en migranten ● Wil zijn of haar verhaal vertellen om een ander beeld te laten zien 	<ul style="list-style-type: none"> ● Is een actieve jongere, of een jongere die actief te maken is, in de leeftijd van 12 tot en met 23 jaar ● Is bereid om tweeweekelijks op pad te gaan om te filmen 	<ul style="list-style-type: none"> ● Is een jongere die een extreemrechts-georiënteerde groep heeft verlaten ● Is een jongere die bewust een bijdrage willen leveren om te voorkomen dat andere jongeren zich (gaan) aansluiten bij een extreemrechts-georiënteerde groep

In de praktijk bleek dat het bijna onmogelijk was om rolmodellen te vinden die aan alle kenmerken voldeden. De lijst met kenmerken is dan ook een richtlijn. Binnen POLRAD is gesteld dat het geen harde eis is dat alle rolmodellen aan alle voorwaarden voldoen. De nadruk lag op een drietal algemene kenmerken:

HET ROLMODEL...

- wil een actieve bijdrage leveren aan het voorkomen van polarisatie en radicalisering in de Nederlandse samenleving;
- heeft een positieve ontwikkeling doorgemaakt in zijn/haar situatie en wil dit uitdragen aan anderen;
- wil tijd vrij maken om mee te helpen activiteiten uit te voeren in het kader van het POLRAD-project.

Voor de andere kenmerken is veel aandacht tijdens de training tot POLRAD-rolmodel en gaandeweg het project ontwikkelen de rolmodellen deze kenmerken verder.

TIP:

Spreek met elkaar een profiel af met zaken waar je wilt dat je rolmodellen aan voldoen. Breng een prioritering aan in deze kenmerken: *Welke kenmerken vinden jullie het belangrijkste en welke kenmerken kunnen verder ontwikkeld worden door training en door te doen? Op die manier werk je vanuit hetzelfde uitgangspunt.*

2.2 Startconferentie

Op 26 september 2013 vond de startconferentie van het POLRAD-project plaats: De X-factor van het rolmodel. Het doel van de startconferentie was om Nederlandse professionals op zowel uitvoerend als beleidsmatig niveau te informeren en met hen uit te wisselen over het werken met rolmodellen in de aanpak van polarisatie en radicalisering om zo de aanpak te versterken.

Ruim 80 mensen, waaronder beleidsmedewerkers, politieagenten, jeugd-, buurt- en welzijnswerkers kwamen naar De Euroborg in Groningen om kennis te maken met het project POLRAD: De kracht van lokale rolmodellen. Door uitgenodigde sprekers en vier verschillende deelsessies werden de deelnemers geïnformeerd over POLRAD, het Provinciaal Expertisenetwerk Groningen en maatschappelijke activiteiten ter preventie van polarisatie en radicalisering.

De startconferentie heeft er voor gezorgd dat het project POLRAD en haar aankomende activiteiten op de kaart werden gezet. Daarbij heeft het de samenwerking tussen de POLRAD-projectpartners versterkt en een goede basis gelegd voor verdere uitvoering van POLRAD.

TIP:

In een vroeg stadium samenwerken aan een gezamenlijke publieke activiteit faciliteert uitwisseling en kruisbestuiving tussen de projectpartners en zet je project op de kaart. Dit is de basis voor een goed vervolg.

2.3 Ontwikkeling training POLRAD-rolmodellen

Voordat de POLRAD-rolmodellen ingezet konden gaan worden is een POLRAD-training voor rolmodellen ontwikkeld met een handleiding voor de trainers en educatief materiaal voor de rolmodellen.

Het doel van de training is om de deelnemers inzicht te geven in hun rol en positie als POLRAD-rolmodel en om hen voor te bereiden op hun inzet bij een activiteit. De partners gebruiken het didactisch model van de trainershandleiding en het educatieve materiaal om hun POLRAD-rolmodellen te trainen. Deelnemers leren eerst wat een POLRAD-rolmodel is en wat het inhoudt om een rolmodel te zijn, inclusief kennismaking met elkaar en met het project. Tevens is er in de training veel aandacht voor het oefenen met het overbrengen van een (eigen) verhaal. De trainer biedt hierbij handvatten, zoals: do's en don'ts in de praktijk, gesprekstechnieken en organisatorische informatie. Daarna maken de deelnemers de stap naar de praktijk.

Het educatief materiaal helpt de rolmodellen zicht te krijgen op hun taak als rolmodel, geeft informatie over de thematiek, kan hen helpen hun activiteiten kracht bij te zetten.

POLRAD EDUCATIEF MATERIAAL:

- Een informatiefolder voor de rolmodellen over Project POLRAD, do's and don'ts en algemene achtergrondinformatie over polarisatie en radicalisering;
- Een introductiefilmpje waarin verschillende rolmodellen zich presenteren;
- Een poster met woorden die te maken hebben met polarisatie en radicalisering.

zetten en geeft hen aanknopingspunten om met hun publiek in gesprek te komen. Het educatieve materiaal is opgenomen in de *Trainershandleiding POLRAD-rolmodellen*. De trainershandleiding is te vinden op de website www.polrad.nl.

2.4 Werven en trainen van de rolmodellen

Jongerenwerk Barkema & De Haan, Overstag Uitvoering, MJD Groningen en VluchtelingenWerk Noord-Nederland hebben ieder, met de Trainershandleiding Rolmodellen als leidraad, hun eigen rolmodellen geworven, getraind en begeleid om tot een volwaardig POLRAD-rolmodel te komen. Hieronder is per organisatie de trainingsaanpak beschreven en wordt afgesloten met tips en adviezen bij trainen van rolmodellen in de aanpak van polarisatie en radicalisering.

Rolmodel:

“Ik heb geleerd om mijn verhaal op papier te zetten en mensen te helpen door mijn ervaring.”

2.4.1 Jongerenwerk Barkema & De Haan

In de huidige jongerencultuur spelen film en multimedia een steeds belangrijkere rol. Bijna iedere jongere heeft tegenwoordig een smartphone waarmee hij of zij foto's en filmpjes kan maken. Daarnaast is ook het kijken naar filmpjes populair. Op deze ontwikkeling heeft Jongerenwerk Barkema & De Haan ingespeeld door het opzetten van het online televisiekanaal ExpressTV. Voor ExpressTV worden plattelandsjongeren van 12 tot met 23

jaar geactiveerd om zich in hun vrije tijd op een positieve manier bezig te houden. Groepen jongeren zijn wekelijks bezig met het bedenken, opnemen, presenteren en monteren van tv-programma's, talkshows, films, documentaires en reportages. Zij maken allerlei programma's over onderwerpen waar jongeren zich mee bezighouden.

ExpressTV, opgezet in het kader van het project POLRAD, is gelanceerd op Graspop 2013 door middel van een glazen huis. Om jongeren te werven voor ExpressTV heeft Barkema & De Haan een wervingscampagne opgezet. Er zijn meerdere persberichten verschenen in de lokale media. Deze berichten waren met name gericht op ouders van jongeren, zodat zij hun kinderen konden motiveren om voor ExpressTV aan de slag te gaan. Daarnaast zijn flyers uitgedeeld op scholen, op straat en bij sportclubs in de buurt.

Jongerenwerk Barkema & De Haan werkt voor het trainen van de jongeren met de uitgangspunten van de Trainershandleiding en het educatieve materiaal en gebruikt elementen daaruit voor de training van de jongeren 'on the job'. Dit betekent dat de jonge rolmodellen tijdens hun activiteiten voor ExpressTV worden getraind. Ze krijgen instructies over het gebruik van multimedia, en worden daarbij begeleid door een jongerenwerker. Daar waar het past, wordt ter plekke een koppeling gemaakt met de thema's Polariseren en Radicalisering. De nadruk wordt echter gelegd op het gebruik van ExpressTV, omdat dit de jongeren aanspreekt. De thema's van POLRAD worden wel besproken, zodat de jongeren zich hiervan bewust worden.

Tijdens de training on the job worden de jongeren zich ervan bewust van het feit dat ze een positief voorbeeld zijn voor andere jongeren door te laten zien waar zij mee bezig zijn en door presentaties te geven. Het jongerenwerk stimuleert de bewustwording van die rol terwijl jongeren aan ExpressTV deelnemen.

2.4.2 MJD Groningen

MJD Groningen heeft het Activeringsproject Groningse Somaliërs ontwikkeld om Groningse Somaliërs (met name mannen) toe te leiden naar een passend traject (dagbesteding, opleiding en werk), te zorgen dat deze groep goed in beeld is en blijft, en voorzien wordt van de juiste hulp- en dienstverlening en zorg. De aanwezige problematiek die actieve deelname aan de maatschappij belemmert, wil MJD – samen met haar partners – terugdringen. Dit doet MJD op basis van vier pijlers: samen, actief benaderen, op maat en het betrekken van sleutelfiguren.

Om bruggen te slaan is de betrokkenheid van de Somalische gemeenschap van belang. Door samen te werken met de Stichting Somaliërs Groningen (SSG) delen ze niet alleen kennis, maar stemmen ze ook de dienst- hulp- en zorgverlening en de voorlichting hierover op een goede manier af. SSG en MJD Groningen vormen samen de kern van het Activeringsproject Groningse Somaliërs.

MJD Groningen is vanuit dit project partner in POLRAD. De MJD Groningen werft en traint Somalische rolmodellen die iets willen betekenen voor de Somalische gemeenschap in Groningen.

Net als in het activeringsproject is bij het werven van Somalische rolmodellen een individuele en op maat aanpak heel belangrijk. Elk rolmodel heeft zijn of haar eigen unieke verhaal en zijn of haar eigen unieke plek in de Somalische gemeenschap en de Groningse maatschappij. Voor de één gaat het om het volgen van een universitaire opleiding en hoe hij andere Somalische jongeren kan inspireren om ook door te zetten en hun opleiding af te ronden. Voor de ander gaat het om empoweren van Somalische vrouwen.

MJD Groningen werft met oog voor het individu, maar traint de rolmodellen met de dynamiek van de groep. Per rolmodel wordt gekeken naar zijn/haar specifieke talenten en boodschap. Gezamenlijk wordt besproken hoe je deze het beste tot uiting kunt laten komen. MJD let daarbij op een goede vertaling van de algemene POLRAD-trainingsmethodiek naar de specifieke vragen en behoeftes van de deelnemende POLRAD-rolmodellen. Jezelf presenteren is bijvoorbeeld een thema wat groepsgewijs opgepakt wordt, maar omdat het taalniveau van de deelnemers en hun persoonlijke verhalen van elkaar verschillen, wordt per persoon gekeken naar hoe het rolmodel zijn of haar taak het beste kan uitvoeren. De individuele aanpak, naast de groepsaanpak, heeft veel tijd gevraagd, net als de individuele werving (de persoonlijke gesprekken). Hierdoor is enige vertraging in het wervings- en trainingsproces ontstaan. Er zijn tot nu toe tien Somalische rolmodellen geworven en getraind.

TIPS

**Maak een realistische planning voor werving en training:
Individuele trajecten en het aanpassen van de training voor
ieder rolmodel kosten meer tijd dan groepstrajecten.**

2.4.3 VluchtelingenWerk Noord-Nederland

VluchtelingenWerk Noord-Nederland (VWNN) heeft binnen het project POLRAD twee deelprojecten ontwikkeld: de Mensenbieb, waarbij de rolmodellen worden 'uitgeleend' aan het publiek om hun verhaal te vertellen, en Meet2Know, waarbij de rolmodellen lesgeven op scholen in de omgeving Groningen, Friesland en Drenthe. Beide activiteiten zijn bedoeld om mensen met verschillende achtergronden dichter tot elkaar te brengen.

Voor het vinden van rolmodellen heeft VWNN eerst gezocht in het cliëntenbestand van VluchtelingenWerk op de diverse werklocaties van de organisatie, zowel binnen als

buiten asielzoekerscentra. Cliënten of voormalige cliënten die geschikt werden geacht om als rolmodel aan de slag te gaan werden persoonlijk door VWNN benaderd. Zij kregen informatie over POLRAD en over de taak van een rolmodel binnen het project. Daarnaast is er geworven via persoonlijke netwerken. Tenslotte heeft VWNN een aantal rolmodellen gevonden die dit als onderdeel van hun stage voor hun studie konden doen.

VWNN heeft aan de hand van de Trainershandleiding Rolmodellen 24 rolmodellen getraind om deel te nemen in de uitvoering van de Mensenbieb en Meet2Know. Een aantal rolmodellen is specifiek getraind voor één van beide projecten, de anderen hebben kennis opgedaan om aan de slag te gaan met zowel de Mensenbieb als met Meet2Know.

2.4.4 Overstag Uitvoering

Overstag Uitvoering heeft twee jongeren met een extreemrechts verleden getraind om samen met hen professionals te trainen in het signaleren van polarisatie en radicalisering. Overstag heeft vanuit het werken met *multi-problem* jongeren zicht op deze jongeren en heeft twee van hen benaderd voor deelname aan POLRAD als rolmodel. Met de jongeren is uitgebreid gesproken over hun motivatie om zich te laten trainen als POLRAD-rolmodel en mee te werken aan een training voor professionals. In de training is vooral gesproken over datgene wat de jongeren willen gaan vertellen en welke zaken wel en niet geschikt zijn in een training voor professionals. Daarna is er met de jongeren toegewerkt naar het verzorgen van een presentatie voor professionals, waarbij de rolmodellen vanuit hun eigen ervaringen hebben bijgedragen aan kennis over het signaleren van kenmerken van polarisatie en radicalisering. Eerst is de presentatie geoefend voor het personeel van Overstag, de generale repetitie. Vervolgens is de presentatie aan externen gegeven.

TIPS VOOR HET TRAINEN VAN ROLMODELLEN

- Besteed uitgebreid aandacht aan de motivatie voor deelname van je rolmodellen aan POLRAD-activiteiten;
- Rolmodellen zijn veelal onbekend met de begrippen polarisatie en radicalisering, neem voldoende tijd om deze goed uit te leggen;
- Jongeren gebruiken vaak geen termen als polarisatie en radicalisering. Gebruik actuele voorbeelden uit de krant of televisie om een koppeling te maken met deze thema's. Sluit aan op hun taalgebruik. Laat ze in hun verhaal ook hun eigen woorden gebruiken;
- Laat je rolmodellen zich er goed bewust van worden dat ze POLRAD-activiteiten vertegenwoordigen en dat hun verhaal een bijdrage moet leveren aan de preventie van polarisatie en radicalisering;
- Leer je rolmodellen hun eigen verhaal te vertellen, zonder te persoonlijk te worden en zich er van bewust te zijn dat hun mening af kan wijken van de publieke mening;
- Alle rolmodellen hebben begeleiding nodig. Spreek per individu af wat hij/zij nodig heeft;
- Wees als begeleider aanwezig bij de (eerste) activiteiten van je rolmodellen, om hen te ondersteunen en bij te sturen waar nodig. Maak afspraken over een mogelijk ingrijpen.
- Aanwezigheid van een begeleider en de mogelijkheid om hier op terug te vallen werd door onze rolmodellen erg gewaardeerd. Ze voelden zich zekerder in hun vervolgoptredens;
- Besteed aandacht aan culturele verschillen tussen je rolmodellen en hun publiek (denk aan gewoontes en gebruiken);
- Oefen (irrelevante) vragen van het publiek en (onverwachte) situaties waar rolmodellen mee te maken zouden kunnen krijgen om ze goed voor te bereiden op verschillende reacties van hun publiek op hun activiteiten;
- Houd waar mogelijk een generale repetitie;
- Laat rolmodellen met hun publiek afspreken of ze gefotografeerd willen worden of niet;
- Laat rolmodellen hun verhaal op elkaar oefenen;

- In sommige culturen hoeven bepaalde zaken niet uitgelegd te worden, bijvoorbeeld het naar beneden kijken bij het schudden van iemands hand in plaats van je bezoeker recht aankijken. Hierbij kan het gebrek aan uitleg de kloof die het rolmodel probeert te overbruggen juist vergroten. Houd hier bij het trainen van de rolmodellen rekening mee. Alles wat zij zeggen en doen heeft consequenties;
- Houd er rekening mee dat werven en trainen van nieuwe rolmodellen een continue proces is: Rolmodellen zijn vrijwilligers. Vrijwillige inzet heeft vaak een tijdelijk karakter.

Na de training zijn de rolmodellen ingezet bij diverse activiteiten. De ervaringen en bevindingen hiermee staan in hoofdstuk 3 van dit handboek.

2.5 Deskundigheidsbevordering voor professionals

Professionals in eerstelijnsorganisaties leveren een belangrijke bijdrage aan het overdragen van normen, waarden, kennis en vaardigheden aan jongeren. Zij hebben een grote invloed. Daarom zijn professionals die direct contact hebben met jongeren een belangrijke schakel in het organiseren van preventieve activiteiten op het gebied van het voorkomen van polarisatie en radicalisering. Zij zijn bovendien vaak de eerste beroepskrachten die signalen van polarisatie en radicalisering opmerken. Een professional die beschikt over adequate kennis met betrekking tot polarisatie en radicalisering zal het sneller herkennen en het kunnen voorkomen.

Het Provinciaal Expertisenetwerk Polarisation en Radicalisering Groningen heeft in 2010 in samenwerking met Nuansa, een landelijk kennis- en adviescentrum op het gebied van polarisatie en radicalisering, een provinciale basistraining signalering en aanpak voor eerstelijns werkers in Groningen ontwikkeld. Voor POLRAD kon deze training opnieuw aangeboden worden. Hiervoor

ONDERWERPEN VAN DE TRAINING:

- Polarisatie en radicalisering: waar hebben we het over? Definities;
- Theoretisch kader/processen achter polarisatie en radicalisering;
- Polarisatie en radicalisering: hoe kan ik het herkennen en duiden?
- Welke signalen zijn er?;
- In welke fase van het proces van polarisatie of radicalisering behoort dit signaal?;
- Hoe kan ik reageren op het signaal? (communicatie, vaardigheden, competenties);
- Wat kan ik met het signaal doen? Waar liggen mijn verantwoordelijkheden en waar mijn (beroeps)grenzen?
- Bij wie kan ik terecht met mijn signalen?;
- Hoe pak ik een signaal integraal op? Hoe bereik ik mogelijke samenwerkingspartners?;
- Welke preventieve interventies zijn er? Welke aanpak is effectief?;
- Hoe kan ik burgers betrekken in preventieve activiteiten?

is de methodiek opgeschreven in een trainershandleiding en zijn er rolmodellen betrokken bij de uitvoering van de training. De rol van het rolmodel als co-trainer komt nadrukkelijk in de trainershandleiding naar voren. Deze rol is bewust niet dichtgetimmerd in de training. De trainer en het rolmodel bepalen samen in hoeverre het eigen verhaal van het rolmodel en ervaringen daarbinnen worden verwerkt in de verschillende onderdelen van de training.

De training heeft als doel om medewerkers bij de politie, welzijnsinstellingen, jeugdzorg, onderwijs en verenigingen, die direct contact hebben met burgers, jongeren, jongvolwassenen, voor te lichten, in samenwerking met een ervaringsdeskundige, zodat de professionals in staat zijn signalen van polarisatie en radicalisering te (h)erkennen en een beeld hebben van een mogelijk aanpak

In totaal zijn in POLRAD 62 professionals, medewerkers die direct contact hebben met

burgers van onder andere Elker (jeugd- en opvoedhulp met geestelijke gezondheidszorg), 't Poortje (jeugdgevangenis) en de politie, getraind. De training is gegeven door een ervaren trainer in samenwerking met twee jongeren met een extreemrechtse achtergrond die getraind waren tot POLRAD-rolmodel. Hun ervaringen zijn terug te vinden in hoofdstuk 3 van dit handboek.

De in het POLRAD-project uitgevoerde training vond plaats in één dagdeel. Er zijn mogelijkheden om het aanbod te verlengen tot meerdere dagdelen of dagen, afhankelijk van de wens van de trainees.

De Trainershandleiding Training voor Professionals is te vinden op www.polrad.nl.

TIPS VOOR HET TRAINEN VAN PROFESSIONALS

Om de training van professionals goed uit te voeren, is het verstandig om van tevoren aandacht te besteden aan de volgende punten:

- Zorg voor een deskundige trainer. Het is van belang dat de trainer kennis van zaken heeft met betrekking tot de onderwerpen polarisatie en radicalisering;
- In het POLRAD-project zijn POLRAD-rolmodellen met extreemrechtse achtergrond getraind. Zij geven de basistraining met de trainer samen. Er kan echter ook gekozen worden voor het trainen en inzetten van eigen rolmodellen. Gebruik hiervoor de Trainershandleiding Rolmodellen;
- Oriënteer je op het publiek: Breng voor de training in kaart aan wie de training gegeven gaat worden en wat hun niveau van kennis is, en pas, daar waar mogelijk, het programma op de doelgroep aan;
- Maak de training op maat. Sluit met materiaal, oefeningen, cijfers en gegevens zo goed mogelijk aan bij je publiek.

2.6 Buitenlands werkbezoek

Polarisatie en radicalisering komt niet alleen in Nederland voor. Ook andere landen binnen en buiten Europa hebben daar mee te maken. Om kennis en kunde over grenzen te delen hebben alle POLRAD-partners in het kader van het POLRAD-project een werkbezoek afgelegd naar een ander land binnen Europa. Tijdens de werkbezoeken is specifiek gekeken naar hoe de andere landen hun (preventieve) aanpak met betrekking tot polarisatie en radicalisering vormgeven en of en hoe zij daar burgers bij betrekken.

De werkbezoeken inspireerden de partners en zorgden voor kruisbestuiving van activiteiten. Er was veel openheid om ingewikkelde kwesties, ervaringen en expertise met elkaar te delen. De reizen

waren leerzaam voor zowel de Nederlandse als de bezochte buitenlandse organisaties. Het was interessant, informatief en inspirerend. Er is met de organisaties afgesproken om expertise, ideeën en ervaringen ook na de reis uit te blijven wisselen.

TIP:

Maak bij het organiseren van een buitenlands werkbezoek gebruik van warme contacten, die van jezelf of van een van je partners. Op die manier gaat het sneller en is het makkelijker om een mooi en relevant programma te organiseren.

2.7 Eindconferentie

Als afsluiting van het project POLRAD is door de partners van POLRAD en leden van het Provinciale Expertisenetwerk Polarisatie en Radicalisering Groningen een eindconferentie georganiseerd om kennis te delen over het werken met rolmodellen in het bestrijden van polarisatie en radicalisering. De eindconferentie is bedoeld om andere organisaties, zowel nationaal als internationaal, te inspireren en kennis te laten nemen van het werken met rolmodellen in de aanpak van polarisatie en radicalisering. Tijdens de eindconferentie is dit handboek, met daarin de inhoud van het project en de gebruikte methodieken, gepresenteerd aan het aanwezig publiek.

3 POLRAD-ROLMODELLEN AAN DE SLAG

Iedere deelnemende partner heeft één of meer eigen activiteiten opgezet waarin POLRAD-rolmodellen zijn ingezet. Hieronder volgen de resultaten en bevindingen per partner.

3.1 Jongerenwerk Barkema & de Haan

3.1.1 Ervaringen en bevindingen rolmodellen in ExpressTV

Zodra de trainingsfase voorbij is en de jongeren zelfstandig invulling gaan geven aan de werkzaamheden van ExpressTV, kunnen ze worden ingezet als rolmodellen. Als jongeren actief zijn binnen ExpressTV fungeren ze als een ambassadeur van ExpressTV door andere jongeren een goed voorbeeld te geven van een positieve en eigentijdse invulling van hun vrije tijd. De ambassadeurs zijn zichtbaar in hun eigen omgeving doordat ze filmen op plekken waar veel mensen samenkomen: in jeugdsozen, op straat, bij sportclubs, op school, bij festivals etc. Ook houden ze presentaties op vindplaatsen van jongeren (scholen, dorpshuizen etc.). Dit laatste gebeurt samen met een jongerenwerker, om te kunnen waarborgen dat de boodschap goed overkomt. Op deze manier wordt er gewerkt aan algemene bewustwording onder jongeren, waaronder dus bewustwording op het gebied van polarisatie en radicalisering.

Barkema & De Haan handelt vanuit de visie dat als jongeren een gezonde passie hebben, ze minder snel zullen polariseren of radicaliseren. De ambassadeurs werken niet alleen mee aan een positieve activiteit, maar stralen naar de buitenwereld ook uit dat een gezonde en passende vrijetijdsbesteding loont. Barkema & De Haan maakt tijdens de training on the job een koppeling met thema's op het gebied van polarisatie en radicalisering. Dankzij de gesprekken tussen jongeren en een jongerenwerker over actuele onderwerpen kan er gewerkt worden aan bewustwording en reële beeldvorming over onderwerpen die

polarisatie en radicalisering raken. Door in gesprek te gaan over actualiteiten in het nieuws, komen vaak vooroordelen ter sprake. Barkema & De Haan kan dan direct de jongeren goed informeren en indirect ook hun omgeving. Hierdoor ontstaat er een genuanceerder beeld van datgene wat er speelt in de samenleving. Dit beeld kunnen de deelnemers van ExpressTV ook uitdragen, waardoor zij van ambassadeurs van ExpressTV ook een POLRAD-rolmodel worden.

3.1.2 Evaluatie inzet rolmodellen in ExpressTV

Op basis van eigen bevindingen kan geconcludeerd worden dat ExpressTV voor de deelnemende jongeren, de rolmodellen, op een aantal punten een meerwaarde heeft. Ten eerste verdiepen zij zich in het gebruik van de multimedia, wat hen ook later nog van pas kan komen. Ten tweede is het een goede manier om hun vrije tijd op een positieve manier te besteden. Ten derde doen ze mee in de maatschappij. Ten vierde doen de jongeren ervaring op in het werken binnen een organisatie. Ten vijfde verbreden zij hun netwerk door zich positief in te zetten in de maatschappij en de organisatie. Tenslotte vergroot dit project hun zelfvertrouwen en versterkt het hun zelfbeeld.

Het effect dat ExpressTV kan hebben op de preventie van polarisatie en radicalisering, is terug te zien in een voorbeeld rondom de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart 2014. Een groepje jongeren van ExpressTV heeft destijds een reportage gemaakt over wat de lokale politiek de komende vier jaar zou gaan doen voor jongeren. In nawerking van dit filmpje, zijn de professionals van Jongerenwerk Barkema & De Haan met de jongeren

in gesprek gegaan over politiek, Europa, het opvangbeleid en discriminatie. Hierbij werd helder dat jongeren een heleboel zaken niet weten, en onbekend maakt onbemind. Daarom hebben de jongerenwerkers geprobeerd om de jongeren een juist beeld te geven door met hen in gesprek te gaan en hen te laten zien welke gevolgen polarisatie en radicalisering kunnen hebben. Dit heeft niet alleen effect op de korte termijn, maar vooral ook op de langere termijn.

De inzet van POLRAD-rolmodellen in ExpressTV wordt op het moment van schrijven van dit handboek extern geëvalueerd. Relevante uitkomsten van dit onderzoek voor derden zullen eind 2014 beschikbaar zijn op www.polrad.nl.

TIPS ROLMODELLEN IN EXPRESSTV

- Bied goede begeleiding en zorg ervoor dat jongeren op een laagdrempelige wijze kunnen instappen. De jongerenwerker begeleidt de jongere in zijn groeiproces tot rolmodel met duidelijke en realistische doelen;
- Probeer aan te sluiten bij actuele thema's waar jongeren zich mee bezig houden;
- Bied goede technische ondersteuning. Zeker in het begin van het project is het belangrijk dat de jongeren getraind worden in het maken en verwerken van de beelden. Zonder goede begeleiding komen er geen goede filmpjes;
- Stel de jongere centraal en gebruik een bottom up benadering, zodat jongeren sneller betrokken worden en vervolgens verantwoordelijkheid nemen.
- Leg jongeren geen zaken op, geef hen de ruimte;
- Betrek zoveel mogelijk de omgeving van de jongeren. Hierdoor wordt het draagvlak van ExpressTV groter en het versterkt het ambassadeurschap van de jongeren, waardoor zij sneller in de positie komen als rolmodel;

- De jongerenwerker is trainer én de aanjager en bewaker van het groeiproces van een jongere. Dankzij direct contact met jongeren is bekend wat de jongere/groep wil, waardoor op maat begeleid kan worden;
- Houd er rekening mee dat niet alle getrainde jongeren zich zullen blijven inzetten als rolmodel. Soms vinden ze de activiteit minder interessant dan vooraf gedacht, soms ontbreekt het hen ineens aan tijd in verband met een bijbaan, school, thuissituatie etc.;
- Gebruik het televisiekanaal niet als nieuwszender of propagandamiddel. Je hoeft geen filmpje te maken omdat de lokale wethouder denkt een interessant onderwerp te hebben. Geef de jongeren de ruimte om zelf thema's en onderwerpen te kiezen. De jongeren blijft zo beter gemotiveerd;
- Zorg voor voldoende financiële middelen en faciliteiten om de jonge rolmodellen hun activiteiten technisch goed uit te kunnen laten voeren, zoals een multimediasstudio waar jongeren op verschillende niveaus actief kunnen zijn (van amateur tot professional) en zaken zoals camera's en montagemiddelen. Gebruik apparatuur van deze tijd, geen ouderwets materiaal.

3.2 MJD Groningen

3.2.1 Ervaringen en bevindingen rolmodellen in het Activeringsproject Groningse Somaliërs

Vanuit het Activeringsproject Groningse Somaliërs voert de MJD huisbezoeken uit, beantwoordt ze praktische vragen, en ondersteunt ze de Somalische gemeenschap bij uitdagingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg in de Gemeente Groningen. De POLRAD-rolmodellen ondersteunen de betrokken medewerkers van MJD Groningen en SSG met hun eigen verhaal, bijvoorbeeld tijdens voorlichtingen, op scholen, tijdens de dienst- en hulpverlening vanuit het Activeringsproject, educatieve activiteiten, en sportieve activiteiten. Het doel is om deelnemers aan het Activeringsproject te inspireren en een extra zetje te geven om hun leven op orde te brengen en te houden.

'Als je een huis wilt bouwen, dan begin je niet met het dak.' Dat zijn de woorden van een van de POLRAD-rolmodellen voor het Activeringsproject. Dit rolmodel studeert econometrie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Vanuit het Activeringsproject Groningse Somaliërs is hij als rolmodel actief op een ROC, om de Somalische jongeren daar te stimuleren hun opleiding af te maken. Ook pakken MJD en SSG eventuele aanwezige problematiek samen met de cliënten aan, zoals huisvestings- of financiële problemen, of moeite met de taal en de studie. Het verhaal van het rolmodel versterkt de boodschap van de projectmedewerkers: hij laat zien wat hij heeft bereikt. Hij heeft zijn eigen huis stapje voor stapje vanaf de basis opgebouwd, en is daarmee een goed rolmodel voor Somalische jongeren die iets van hun leven willen maken.

3.2.2 Evaluatie inzet rolmodellen in het Activeringsproject Groningse Somaliërs

Het Activeringsproject Groningse Somaliërs wordt ieder half jaar door de MJD geëvalu-

eerd. Trends en signalen uit de Somalische gemeenschap worden dan geanalyseerd, evenals de resultaten van de individuele trajecten van de deelnemers. De werkwijze wordt op basis hiervan waar nodig aangepast. De evaluatie van de inzet van de rolmodellen in het Activeringsproject wordt op het moment van schrijven van dit handboek geëvalueerd door een externe onderzoeker. Relevante uitkomsten van dit onderzoek voor derden, zullen eind 2014 beschikbaar zijn op www.polrad.nl.

TIPS ROLMODELLEN IN HET ACTIVERINGSPROJECT GRONINGSE SOMALIËRS

- De individuele aanpak is van groot belang, zowel voor de werving en training als de inzet van de rolmodellen, omdat ieder rolmodel een eigen maatschappelijke positie, taalniveau, dagbesteding, gezinssituatie, achtergrond, ambities en talenten heeft, en een eigen uniek verhaal;
- Zoek naar de optimale verbinding tussen het rolmodel en de activiteit waarbij hij of zij wordt ingezet, om de individuele kwaliteiten en eigenschappen van een rolmodel volledig tot zijn recht te laten komen.

3.3 VluchtelingenWerk Noord-Nederland

De rolmodellen van VWNN werden na de training ingezet bij een tweetal programma's binnen POLRAD: de Mensenbieb en Meet2Know.

3.3.1 Ervaringen en bevindingen rolmodellen in de Mensenbieb

Voor de Mensenbieb gaan rolmodellen en medewerkers van VWNN naar evenementen om de verhalen van rolmodellen uit te dragen en geïnteresseerden te informeren. Het motto van de Mensenbieb is: 'verdiep je in een mens in plaats van in een boek en leen een vluchteling voor een gesprek van mens tot mens'. Op verschillende evenementen en locaties,

zoals op de Bevrijdingsfestivals in Groningen en Leeuwarden of in bibliotheken, worden rolmodellen ingezet om hun verhaal te vertellen.

De Mensenbieb is gebaseerd op de visie dat mensen in het algemeen nieuwsgierig zijn naar de ander. Nieuwsgierigheid kan echter geremd worden doordat men bepaalde vooroordelen heeft: onbekend maakt onbemind. De Mensenbieb gelooft dat contact mensen meer bewust maakt van hun vooroordelen en dat men hierdoor over deze vooroordelen heen kan stappen.

De doelstelling van de Mensenbieb is dan ook om een laagdrempelige omgeving voor onderling contact te creëren. Het doel is om door middel van ontmoetingen tussen vluchtelingen en autochtone Nederlanders vooroordelen tussen bevolkingsgroepen en individuen weg te nemen. Naast het verhaal van de vluchteling, kunnen er ook andere onderwerpen besproken worden, zoals de juridische weg die een vluchteling aflegt, de opvoeding van kinderen, hobby's, vriendschappen, opleiding, werk en toekomstplannen.

Eén van de beste ervaringen van de Mensenbieb met rolmodellen was op het Bevrijdingsfestival 2014 in Groningen. Er was een huiskamer ingericht, versierd met verschillende voorwerpen en decoraties van over de hele wereld. De rolmodellen waren gekleed in de traditionele kleding uit hun eigen landen. Er hing een fijne sfeer die veel mensen aantrok om eens binnen te komen om een gesprek aan te gaan met één van de rolmodellen.

Een ander goed voorbeeld van hoe goed de Mensenbieb kan gaan, is in Resto Van Harte in Assen. Wat hier met name een belangrijk element was, was de samenwerking met het Anti-Discriminatiebureau uit Assen. Uiteindelijk is samenwerking een belangrijk thema binnen de doelstelling van de Mensenbieb. Ook is bij deze bijeenkomst gebruik gemaakt van een net even andere werkwijze dan normaal. Aan de hand van een aantal vragen, zoals 'Waar ben je geboren en wat zegt dat over jou?' en 'Met welke vormen van discriminatie ben je zelf wel eens in aanraking geweest, bijvoorbeeld bij een arbeidscontract,

je godsdienst of je leeftijd?', werd een discussie tussen de bezoekers en de rolmodellen op gang gebracht.

Een derde voorbeeld is de inzet van rolmodellen met de Mensenbieb in de Bibliotheek van Leeuwarden. Ook daar hing een zeer positieve sfeer. De bezoekers hebben met veel plezier gepraat met de aanwezige rolmodellen en vonden de Mensenbieb een goed initiatief. Dit bleek uit gesprekken die zij achteraf hadden met medewerkers van VWNN. Het is fijn als het lukt om mensen met een meer positieve blik naar vluchtelingen te kunnen laten kijken.

Deelnemer:

“Ik heb diep respect voor de persoon met wie ik kennis heb gemaakt. De manier waarop hij ver van zijn eigen land een nieuw bestaan probeert op te bouwen is bewonderenswaardig.”

3.3.2 Ervaringen en bevindingen rolmodellen in Meet2Know

Het tweede programma van VWNN heet Meet2Know. Voor Meet2Know geven getrainde rolmodellen les op scholen in de omgeving Groningen, Friesland en Drenthe. Het doel hiervan is om jongeren met verschillende achtergronden met elkaar in contact te brengen. Leerlingen van het voortgezet onderwijs en het mbo gaan samen met leerlingen uit een Asielzoekerscentrum en/of internationale schakelklassen excursies voorbereiden en uitvoeren, onder leiding van getrainde VWNN-vrijwilligers en getrainde rolmodellen. Het doel is om respect en begrip te creëren, met als uitgangspunt dat iedereen gelijkwaardig is. Respect en begrip helpen voorkomen dat Nederlandse jongeren zich gaan sympathiseren met extremistische opvattingen en helpt zo polarisatie en radicalisering tegen gaan.

Een groep bestaat uit ongeveer zestien leerlingen van Nederlandse komaf, vier leerlingen van buitenlandse komaf binnen de school en vier migranten of vluchtelingen die extern geworven zijn. Deze verhouding is gebaseerd op de verdeling tussen autochtone Nederlanders en migranten in Noord-Nederland. In totaal komen de jongeren zeven keer bij elkaar: vier lessen in de klas, waarbij kennis delen rondom de multiculturele samenleving en het vluchtelingenvraagstuk centraal staat, en drie excursies, die de leerlingen zelf organiseren en uitvoeren. Leerlingen met verschillende achtergronden werken samen om de excursies een succes te maken. Tijdens deze lessen volgen de leerlingen van de scholen samen met leerlingen met een vluchtelingenachtergrond gezamenlijk verdiepingslessen. Binnen de kaders van Meet2Know worden de lessen op maat aangeboden. Met verschillende lesondersteunende activiteiten worden de lessen vorm gegeven.

De belangrijkste activiteit binnen Meet2Know-lessen is, in het kader van Project POLRAD, de inzet van getrainde rolmodellen tijdens de les. Door de inzet van het verhaal van een vluchteling wordt een realistische en een op feiten beruste beeldvorming gestimuleerd. Deze lesvorm lijkt op de activiteit de Mensenbieb, maar in dit geval staan de rolmodellen voor een groep mensen in plaats van dat zij een persoonlijk gesprekje aangaan.

3.3.3 Evaluatie inzet rolmodellen in Meet2Know en de Mensenbieb

VWNN heeft een evaluatie gehouden naar de effecten van de interactie tussen allochtone rolmodellen en een autochtone deelnemers in de activiteiten van Mensenbieb en Meet2Know.

In het onderzoek is gekeken naar de soort ontmoeting, de omstandigheden van de ontmoeting, de gedragsverandering en naar het soort activiteit. Dit is gemeten door middel van een nulmeting voorafgaand aan de gesprekken van de Mensenbieb en de lessen van Meet2Know en een eindmeting. Op het moment van schrijven van het handboek ligt er een interne tussenrapportage.

De tussenrapportage over het onderzoek biedt al een aantal interessante uitkom-

sten. Het blijkt dat wanneer mensen positief gedrag van anderen zien (beschrijvende norm), de kans groter is dat zij dit gedrag gaan overnemen. Als een rolmodel een voorbeeld noemt in zijn/haar verhaal over een Nederlander die eerder geholpen heeft, bijvoorbeeld bij het reizen met het openbaar vervoer, kan dit de beschrijvende norm activeren. De deelnemers aan het onderzoek gaven aan hierdoor sneller bereid te zijn ook dit gedrag uit te voeren.

Een tweede algemene aanbeveling vanuit het tussenrapport is dat het aan te raden is om op zoek te gaan naar overeenkomsten. Verschillen tussen mensen zullen er altijd zijn, maar het zoeken naar verschillen kan een polariserend effect hebben, terwijl overeenkomsten zoeken juist verbroederend kan werken.

Relevante uitkomsten van het onderzoek voor derden zullen eind 2014 beschikbaar zijn op www.polrad.nl. Voor nadere informatie over het onderzoek kan contact opgenomen worden met VWNN.

Mensenbieb

Zowel voor het rolmodel als voor de doelgroep, heeft het programma Mensenbieb een meerwaarde. Het belangrijkste is dat beide groepen zien dat er ondanks de culturele verschillen, toch ook veel overeenkomsten zijn. Daarbij krijgen de rolmodellen meer zelfvertrouwen, leren een stukje Nederlandse cultuur kennen en begrijpen, verbeteren hun taalvaardigheid, bouwen een netwerk op, krijgen werkervaring en geven een positieve bijdrage aan de samenleving. De bezoekers van de Mensenbieb hebben een kans om vragen aan de rolmodellen te stellen op bijvoorbeeld juridisch gebied, over oorlog in bepaalde landen of hoe vluchtelingen hun leven in Nederland beleven. Het neemt een deel van hun nieuwsgierigheid weg en hun begrip voor anderen wordt vergroot.

In de uitvoering van de Mensenbieb droegen de rolmodellen eerder landelijk ontwikkeld educatief materiaal in de vorm van sandwichborden met daarop een bepaald vooroordeel dat wij kennen in onze maatschappij bijvoorbeeld "Vluchtelingen zijn zielig" of "Mannen kunnen niet voor kinderen zorgen". De sandwichborden waren bedoeld om bezoek-

kers van de Mensenbieb tot een reactie uit te lokken en zo een ontmoeting tussen burgers te realiseren. Het gebruik er van door de rolmodellen bleek echter soms negatieve reacties uit te lokken en maakte de borden daardoor niet altijd geschikt voor rolmodellen. VWNN heeft samen met de rolmodellen aanvullend educatief materiaal in de vorm van zogenaamde 'menukaarten' ontwikkeld, waar rolmodellen beter mee uit de voeten kunnen dan de sandwichborden. Op

de menukaarten staat een kleine biografie van een persoon, waarover bezoekers dan met het rolmodel in gesprek kunnen gaan. Een voorbeeld van een sandwichbord en een format voor een menukaart zijn te vinden op www.polrad.nl.

Meet2Know

Per activiteit van Meet2Know zijn voorbeelden te geven van leuke, goede, interessante of mooie momenten, maar uiteindelijk is het de manier waarop de leerlingen over vluchten en vluchtelingen zijn gaan denken na het horen van het verhaal of het interactief meedoen in de spellen die de rolmodellen hen aanbieden. In sommige gevallen is de negatieve houding van leerlingen veranderd in een positieve houding door de interactie met de rolmodellen.

Voor de ingezette rolmodellen is het met name een verrijking omdat zij herkenning kunnen zoeken in andere meningen, maar ook erkenning kunnen zoeken. De grootste meerwaarde van de inzet van rolmodellen tijdens de lessen van Meet2Know is de ontmoeting tussen meerdere culturen. Door de ontmoeting, ontwikkel je meer respect voor elkaar en voor de wereld. Het rolmodel dient hierbij als voorbeeld voor de klas waar hij of zij voor staat en slaat een brug tussen de leerlingen.

Met name voor de leerlingen op de deelnemende scholen hebben de activiteiten van de rolmodellen een meerwaarde. Ten eerste kunnen de leerlingen zich verdiepen in de

verhalen met ervaringen van vluchtelingen, waardoor zij meer begrip kunnen tonen. Ten tweede doen zij ervaring op in het omgaan met andere mensen en culturen, maar ook in debatteren.

Tijdens de Meet2Know-lessen hebben leerlingen meer informatie gekregen over de asielprocedure. Enkele leerlingen gaven aan dat zij het terecht vonden dat vluchtelingen na lange tijd wachten toch terug moeten, ongeacht de situatie. Hierop reageerde een meisje, zelf een vluchteling, dat ze al langer dan vijf jaar wacht op een verblijfsvergunning en vertelde wat dit met haar deed. De houding van de leerlingen veranderde onmiddellijk: “Dit meisje moet terug? Dat kan niet waar zijn, want ze spreekt al zo goed Nederlands”. De afwijzing tegenover vluchtelingen die deze leerlingen eerst uitten, veranderde in betrokkenheid.

Docent:

“De leerlingen hebben iets geleerd over een onderwerp waar we weinig tot niets over weten.”

Een goed voorbeeld van de verbroedering die kan optreden dankzij een activiteit als dit, is dat van een Nederlandse leerling die meedeed aan het Meet2Know-programma en er thuis over vertelde. Haar ouders waren geraakt door de verhalen, en hebben de jongere met een andere culturele achtergrond die aan het programma deelgenomen heeft uitgenodigd om met hen kerst te vieren. Dit diner heeft ook echt plaatsgevonden, en iedereen heeft het enorm naar zijn zin gehad.

TIPS VOOR ROLMODELLEN IN MENSENBIEB EN MEET2KNOW

- Laat de rolmodellen de eerste keer meelopen met iemand die het vaker gedaan heeft. Gooi de rolmodellen niet onmiddellijk in het diepe;
- Niet ieder rolmodel is bekwaam in het werven van bezoekers op evenementen. Zet rolmodellen in daar waar ze goed in zijn;
- Bekijk goed welke rolmodellen met lastige bezoekers overweg kunnen en welke rolmodellen dat niet goed kunnen, en hou daar rekening mee tijdens de evenementen;
- Bereid rolmodellen er op voor dat sommige mensen gewoonweg niet te bereiken zijn met een project als de Mensenbieb. De Mensenbieb is voor mensen die openstaan voor vluchtelingen en hun verhalen. Mensen die hier helemaal niet voor openstaan, zullen niet naar de rolmodellen willen luisteren;
- Op grote evenementen kunnen de rolmodellen beter zelf de mensen benaderen voor een gesprek, in plaats van wervende vrijwilligers. Zij hebben een verhaal om te verkopen en zijn daarom overtuigender. Houd er rekening mee dat niet ieder rolmodel hier goed in is;
- Bekijk per rolmodel welk educatief materiaal hij of zij wil/kan toepassen. Niet al het ontwikkelde materiaal is voor iedereen even geschikt of bruikbaar;
- Let goed op welk rolmodel je inzet in welke klas. Het rolmodel moet wel iets te vertellen hebben wat de doelgroep aanspreekt. Zorg voor een rolmodel die binnen de wereld van de leerlingen past, bijvoorbeeld een technicus als je naar een technische school gaat of een sporter die gaat praten met jongeren die geïnteresseerd zijn in sport.

3.4 Overstag Uitvoering

SAMENLEVEN kan niet zonder COMMUNICEREN

POLRAD
POWER
ROLE
MODELS

3.4.1 Inzet en bevindingen rolmodellen in de training van Overstag Uitvoering

De rolmodellen van Overstag zijn ingezet bij de training 'signalering en aanpak van polarisatie en radicalisering voor professionals'. Meer informatie over de training van professionals is terug te vinden in hoofdstuk 2.5 van dit handboek.

In de training van professionals lag de nadruk op kennisoverdracht en bewustwording van de onderwerpen en processen die een rol spelen bij polarisatie en rechts-radicalisering en om de rolmodellen daarover hun kennis en ervaringen te laten delen met het publiek. Uit de

Deelnemer training professionals:

Ik vond met name de deelname van de rolmodellen zeer nuttig. Mede door de praktijkervaring van deze jongens.

evaluatie die gehouden is onder professionals kwam naar voren dat het zwaartepunt van de training lag bij het overbrengen van de basiskennis over signalering van polarisatie en radicalisering en bewustwording en in mindere mate op de aanpak van de problematiek. Professionals gaven aan dat hun kennis van de theorie en over het signaleren is toegenomen. De inzet van de rolmodellen werd erg positief gewaardeerd. Door de ervaringsverhalen van de rolmodellen kreeg, volgens de professionals, de theorie meer inhoud. De rolmodellen zelf waren ook erg enthousiast over hun aandeel in de training.

Rolmodel over de training:

“Cursussen op locatie troffen zeker hun doel. Alle mensen waren zeer positief.”

3.4.2 Evaluatie van de inzet van rolmodellen bij de training

De trainer en de rolmodellen hebben op basis van hun eigen bevindingen en de feedback van de deelnemers geconcludeerd dat het inzetten van rolmodellen bij een basistraining over signaleren van polarisatie en radicalisering voor professionals meerwaarde heeft. Door de praktijkverhalen krijgt de theoretische training meer inhoud.

ALGEMENE TIPS VOOR HET ROLMODEL

Waarmee moet je rekening houden als je als rolmodel op pad gaat?

De Locatie:

- Weet waar je naartoe gaat (jongeren, ouderen, vluchtelingen, Somaliërs etc.);
- Bereid je goed voor op de presentatie. Zorg dat je zelf begrijpt wat je gaat vertellen.

Persoonlijke houding:

- Sta open voor iedereen;
- Geef je eigen grenzen aan;
- Wees vriendelijk en beleefd (je bent ergens te gast);
- Luister goed naar de toehoorder;
- Ga zorgvuldig om met afspraken;
- Zie er verzorgd uit;
- Weet wat jouw rol is.

In de interactie:

- Benadruk overeenkomsten: Verschillen tussen mensen zullen er altijd zijn, maar juist het op zoek gaan naar overeenkomsten laat gesprekspartners
- dichterbij elkaar komen;
- Houd rekening met verschillende culturen (interculturele communicatie);
- Houd rekening met de spanningsboog van de toehoorders.

SLOTBESCHOUWING

In het POLRAD-project is de afgelopen anderhalf jaar met vijf organisaties samengewerkt aan uiteenlopende activiteiten waarbij getrainde burgers, de POLRAD-rolmodellen, een centrale plek kregen in het overbrengen van de preventieve boodschap om polarisatie en radicalisering te voorkomen.

Op basis van de ervaringen en bevindingen concluderen de projectpartners dat het werken met rolmodellen een meerwaarde oplevert in hun preventieve aanpak. De verwachting is dat dit ook elders in Nederland en daarbuiten kan werken. De boodschap van mens tot mens, verteld uit eigen ervaring, maakt meer indruk op de toehoorder dan als een professional deze brengt.

De partners zijn er trots op dat zij rolmodellen hebben kunnen faciliteren en coachen om hun verhaal te vertellen, om zo positieve veranderingen bij andere burgers teweeg te brengen. Het vinden en trainen van en werken met burgers is een intensief en continu proces. Een aanpak op maat voor ieder rolmodel bleek veelal vereist. Daarnaast heeft vrijwillige inzet vaak een tijdelijk karakter. De partners hebben dan ook veel respect voor de burgers die zich kwetsbaar hebben durven opstellen en als POLRAD-rolmodel naar buiten zijn getreden om hun verhaal te vertellen en zich zo hebben willen inzetten voor een respectvollere samenleving.

Om een preventieve aanpak met burgers vorm te geven is het van belang dat professionals bereid zijn om samen te werken met mensen in de lokale samenleving en naar elkaar te luisteren. Sta als professional open voor feedback van burgers. Geef hen de ruimte activiteiten en plannen uit te voeren op de manier die zij aandragen. Blijf niet vasthouden aan je eigen ideeën. De partners hebben in het proces gezien dat burgers veelal goed weten hoe ze andere burgers kunnen inspireren en ondersteunen. Burgers zijn de beste ervaringsdeskundigen.

Naast de ontstane samenwerking tussen professionals en burgers is ook de sa-

menwerking tussen de projectpartners verbeterd. Er zijn bijvoorbeeld mooie coproducties ontstaan tussen de rolmodellen van Barkema & De Haan en die van VWNN. De partners weten nu meer over elkaars preventieve aanpak van polarisatie en radicalisering, weten elkaar makkelijker te vinden. Ze zien en benutten mogelijkheden om elkaar en de aanpak met rolmodellen te versterken. Er heeft tevens een versterking plaatsgevonden van het Provinciaal Expertisenetwerk Polarisatie en Radicalisering Groningen en haar partners. Ontmoeting faciliteren en wederzijds begrip (helpen te) creëren is een proces dat altijd actueel blijft en tegelijkertijd inzet vraagt. Wees je daar van bewust. De projectpartners geven aan dat zij in de anderhalf jaar POLRAD een basis hebben gelegd waar ze mee verder kunnen gaan, maar zijn zich tegelijkertijd bewust dat het werk pas net is begonnen.

In dit POLRAD-handboek is het samenwerkingsproces en de uitvoering van activiteiten met rolmodellen geschetst, gecombineerd met tips en adviezen. De projectpartners hopen dat het handboek u de handvatten biedt om met getrainde burgers met de thema's polarisatie en radicalisering aan de slag te gaan.

Op deze plek willen de projectpartners tot slot alle medewerkers, vrijwilligers, stagiaires en natuurlijk de POLRAD-rolmodellen bedanken voor alle tijd en energie die zij in het project hebben gestoken. Zonder hen was de uitvoering van POLRAD niet mogelijk geweest.

De projectpartners,

CMO Groningen

Jongerenwerk Barkema & De Haan

MJD Groningen

Overstag Uitvoering

VluchtelingenWerk Noord-Nederland

Groningen, december 2014

COLOFON

POLRAD: De kracht van lokale rolmodellen is financieel mede mogelijk gemaakt door het subsidieprogramma van de Europese Unie: 'the Prevention of and Fight against Crime' van General Home Affairs.

Teksten

CMO Groningen, Jongerenwerk Barkema & De Haan, MJD Groningen, Overstag Uitvoering en VluchtelingenWerk Noord-Nederland

Vormgeving

Harma Makken

www.harmamakken.nl

Peter J Jansen | Grafisch Ontwerp

Drukwerk

Volharding,
Hoendiepskade 12, 9718 BE Groningen

© **Uitgave, december 2014**

VluchtelingenWerk Noord-Nederland

Postbus 70212
9704 AE Groningen

www.vluchtelingenwerk.nl/noordnederland/

CMO Groningen

Postbus 2266
9704 CG Groningen

polrad@cmogroningen.nl

www.cmogroningen.nl

With the financial support of the Prevention of and Fight against Crime Programme European Commission - Directorate-General Home Affairs.

The information and views set out in this publication are those of the author(s) and do not necessarily reflect the official opinion of the European Union. Neither the European Union institutions and bodies nor any person acting on their behalf may be held responsible for the use which may be made of the information contained therein. Reproduction is authorised provided the source is acknowledged.